

Mirela-Gabriela Tanc • Ioana-Luminița Trempe

Exerciții de
GRAMATICĂ
NORMATIVĂ
pentru clasele VII-VIII

Corectăm, exersăm, reușim

CORINT
EDUCAȚIONAL

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
I. Elemente de vocabular. Exerciții de gramatică normativă	5
Sensul propriu de bază, sensul propriu secundar și sensul figurat	5
Sinonimele și antonimele	6
Omonimele, paronimele și cuvintele polisemantice	8
Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea, conversiunea	10
II. Fonetică, ortografie și ortoepie. Exerciții de gramatică normativă	12
Accentul	12
Despărțirea în silabe	13
III. Părțile de vorbire. Exerciții de gramatică normativă.	20
Verbul	20
Substantivul și articolul	23
Pronumele	25
Adjectivul	28
Numeralul	31
Adverbul	33
Prepoziția, conjuncția, interjecția	36
IV. Părțile de propoziție. Exerciții de gramatică normativă	38
Subiectul și predicatul	38
Necircumstanțialele, atributul și apozitia; subordonate corespunzătoare	41
Circumstanțialele (de loc, de timp, de mod, de scop, de cauză). Construcții concesive și condiționale	45
Construcții active, pasive, cu pronume reflexive și impersonale	49
Fișe complexe	53
Rezolvări ale exercițiilor	97

Elemente de vocabular

Sensul propriu de bază, sensul propriu secundar și sensul figurat

1. Încercuiește seria care conține doar cuvinte care pot fi folosite cu sens figurat.

- a. rădăcină, vârf, lumină; c. lumină, creion, foarfecă;
b. rădăcină, vârf, calciu; d. foarfecă, vârf, rădăcină.

2. Alege, prin încercuire, din fiecare enunț, cuvântul folosit cu sens propriu secundar în funcție de context.

- a. A tras o linie dreaptă pe foaie.
b. A fost promovat în linia întâi a conducerii.
c. A cumpărat o linie de produse cosmetice.
d. A desenat o linie curbă pe tablă.

3. Subliniază cuvintele folosite cu sens figurat din versurile:

Când privesc zilele de-aur a scripturelor române,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.

Epigonii – Mihai Eminescu

4. Completează enunțurile cu cuvântul potrivit din lista de mai jos: *rădăcină, vârf, lumină, linie, greutate, foc*. Scrie cu ce sens e folosit fiecare cuvânt (sens propriu de bază, sens propriu secundar sau sens figurat).

Cuvintele rostite de ea aveau o mare emoțională. În vârful muntelui, am aprins un mic ca să ne încălzim. Elevul a ajuns în clasamentului. A tras o sub ultimul cuvânt. A simțit că se întoarce la familiei sale. În ochii ei se vedea o caldă și blândă.

5. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili valoarea de adevăr.

	A	F
Cuvântul <i>greutate</i> poate avea sens propriu și figurat.		
<i>Vârf</i> poate desemna o poziție ierarhică.		
<i>Foc</i> este folosit doar cu sens propriu.		
<i>Lumină</i> nu are niciodată sens figurat.		
<i>Linie</i> poate avea sens secundar în expresii comerciale.		

Sens figurat

- Este sensul **metaforic, imaginar** al unui cuvânt.
- Cuvântul capătă un **sens nou, abstract**, prin asemănare cu ceva concret. „Avea un foc în privire.” (foc = pasiune, intensitate interioară)

Sens propriu secundar

- Este un **sens concret, dar derivat** din cel de bază.
- Cuvântul își păstrează legătura cu realitatea, însă este folosit **într-un alt domeniu sau context**. „A lansat o linie de parfumi.” (linie = gamă, serie de produse)

Sens propriu de bază

- Este **sensul principal, concret, inițial** al unui cuvânt.
- Se referă la **obiectul, ființa sau acțiunea reale**, așa cum există în lumea înconjurătoare. „A aprins un foc în sobă.” (foc = flacăra)

10. Alege varianta în care cuvintele sunt antonime:

- a. vesel – fericit;
- b. curat – murdar;
- c. rapid – iute;
- d. frumos – plăcut.

11. Scrie o propoziție în care să folosești un sinonim pentru *obosit*.

.....

Omonimele, paronimele și cuvintele polisemantice

1. Identifică cuvintele polisemantice din enunțul: *Lacătul de la poartă era ruginit, dar lacătul de pe inimă era și mai greu.* și explică sensurile diferite ale cuvântului *lacăt*.

.....
.....
.....

Polisemia reprezintă capacitatea cuvintelor de a avea mai multe sensuri, între care se păstrează o anumită legătură semantică.

2. Scrie două propoziții în care cuvântul *cheie* să aibă sensuri diferite. Precizează, pentru fiecare, dacă este omonim sau cuvânt polisemantic.

.....
.....

3. Se dă propoziția: *Banca de lângă râu era ocupată.* Înlocuiește cuvântul *banca* cu omonimul corespunzător și alcătuiește cu el o propoziție nouă.

.....
.....

4. Completează spațiile libere cu același cuvânt, dar cu sensuri diferite:

- ☞ Chelnerul a pus pe masă.
- ☞ Am luat 10 la matematică

Identifică tipul de relație semantică.

5. Scrie o narațiune scurtă (50–60 de cuvinte) în care să folosești cuvântul *muștar* cu cel puțin două sensuri diferite. Subliniază cuvintele-cheie și explică sensurile.

.....
.....
.....
.....
.....

III.

Verbul este partea de vorbire flexibilă care **constituie nucleul enunțului**.

Morfologia – Părțile de vorbire

Verbul

1. Completează spațiile libere cu termeni selectați din lista de mai jos, pentru a reface expresiile și locuțiunile verbale:

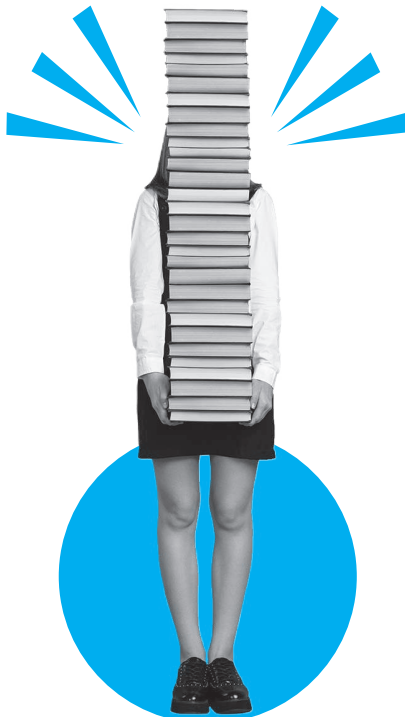
fire, petic, baltă, oaie, grijă, joc, seamă

Dându-și că și-a bătut de proiectul primit și că a făcut-o de, Dan i-a promis colegului său că nu îl va mai lăsa niciodată, cu condiția să nu își iasă din și să își poarte de unul altuia.

2. Scrie verbul dintre paranteze la forma cerută:

Când colegul tău îmi (*a citi* – indicativ, perfect simplu) lista pe care noi (*a voi* – indicativ, imperfect) să o ținem secretă, nu putui sta locului și (*a veni* – indicativ, perfect simplu) să vă reamintesc că întreaga noastră echipă (*a admite* – indicativ, mai-mult-ca-perfect) cu totul altceva.

3. Completează enunțurile cu forma verbală potrivită pentru fiecare context și construiește câte un enunț cu formele neselectate.

Unghia ei și o doare.	a. s-a încarnat; b. s-a încarnat.
Patronul tot capitalul în acțiuni.	a. a investit; b. a învestit.
Ana tema pe caiet.	a. își înseamnă; b. își însemnează.
Profesorul vioara elevului său.	a. acordă; b. acordează.
Protestatarii contra tăierii masive a copacilor.	a. manifestă; b. manifestează.
Căpitanul trupelor să se retragă.	a. reflectă; b. reflectează.
Scriitorul asupra mesajului noii sale opere.	a. ordonă; b. ordonează.

Se scriu cu un „i” la final:

Verbe la infinitiv	Verbe la indicativ, prezent, persoana a II-a, singular	Verbe la indicativ, viitor standard	Verbe la indicativ, perfect simplu, persoana a III-a, singular	Verbe la condițional-optativ	Verbe la imperativ, persoana a II-a, singular, formă afirmativă	Verbe la imperativ, persoana a II-a, singular, formă negativă
A ști	(tu) afii	Voi ști	(el, ea) citi	Aș citi	Zi!	Nu veni!
A citi	(tu) sufli	Vei citi	(el, ea) veni	Ai veni		Nu îndrăzni!
A veni	(tu) umbli	Va veni		Ar ști		Nu zâmbi!
A zâmbi	(tu) intri	Vom zâmbi		Ați zâmbi		

Se scriu cu doi „i” la final:

Verbe la infinitiv	Verbe la indicativ, prezent, persoana a II-a, singular	Verbe la indicativ, perfect simplu, persoana I, singular	Verbe la indicativ, perfect simplu, persoana a III-a, singular	Verbe la conjunctiv, persoana a II-a, singular
A înmii	(tu) știi	(eu) citii	(el, ea) înmii	Să știi
A pustii	(tu) scrii	(eu) venii	(el, ea) pustii	Să scrii
A prii	(tu) ții		(el, ea) se sfii	Să ții
A se sfii	(tu) vîi			Să vîi

Se scriu cu trei „i” la final:

Verbe la indicativ, perfect simplu, persoana I, singular
(eu) înmiii
(eu) pustiii
(eu) mă sfiii

4. Taie cu o linie formele verbale greșite din enunțurile următoare:

- ☞ Măine, la ora de chimie, colegul meu **va face/va tăcea**, deoarece nu a prea învățat.
- ☞ Bătrânul **sughite/sughiță** continuu când are emoții.
- ☞ Mama și-ar dori **să aibe/să aibă** mai mult timp liber.
- ☞ **Nu fi/nu fii** insensibil în fața necazului altora!
- ☞ Nu pot **să întârzii/să întârziu** prea mult cu predarea proiectului.
- ☞ Turistul **contemplă/contemplează** frumusețea parcului vizitat.
- ☞ Regii **se succed/se succedă** la tron în funcție de vârstă.
- ☞ Tata **sufără/sufere** la fiecare înfrângere a echipei adverse.
- ☞ Bunicul **lucără/lucrează** în grădină de dimineața până seara.

IV.

Sintaxa - Părțile de propoziție

Subiectul și predicatul

Predicatul arată ce face, ce este, cine este și cum este subiectul.

Predicatul este „locomotiva propoziției”. Fiecare propoziție are un singur predicat și nu există propoziție fără predicat.

Predicatul NU poate avea o realizare propozițională (relativă sau conjuncțională), în timp ce orice altă funcție sintactică are în clasa de substituție și propoziția subordonată corespunzătoare.

De exemplu, **subiectul are realizare substantivală, pronominală, verbală și propozițională**; atributul are realizare substantivală, pronominală, adjectivală, adverbială, verbală și propozițională.

Predicatul nominal este un predicat complex, format din două componente: **verb copulativ și nume predicativ**.

1. Completează spațiile libere cu verbul dintre paranteze, la modul indicativ, perfect compus, pentru a realiza acordul dintre subiect și predicat.

- Vântul puternic al înserării și răcoarea așternută peste stațiune (*a îngreuna*) plimbarea turiștilor.
- Jumătate dintre copiii din parcuri (*a merge*) acasă când s-a stârnit furtuna.
- Dintre colegii voștri, cine (*a absenta*) de la programul din Săptămâna Verde?
- Ca unul care (*a lucra*) la această prezentare, știi despre ce este vorba.
- Sunteți unul dintre voluntarii care (*a participa*) la acțiunea caritabilă.
- Nimeni și nimic (*a putea*) modifica decizia noastră.

2. Scrie pe spațiile libere numele predicative dintre paranteze, realizând acordul cu subiectul.

- Lalelele și crinii sunt (*ofilit*).
- Aruncarea gunoaielor pe jos și ruperea florilor sunt (*interzis*).
- Matei și cu mine suntem (*încântat*) de invitația la restaurant.
- Prietenul tău și colegile mele erau (*impresionat*) de gestul nostru generos.
- Scaunul și masa din bucătărie sunt (*albastru*).
- Roșiile și dovleceii sunt (*copt*).

3. Încercuiește forma care indică acordul corect dintre subiect și predicat:

- ☞ Formația Iris ne-a interpretat/ne-au interpretat piesele lor celebre.
- ☞ Clasa a șaptea a vizitat/au vizitat Muzeul Țării Crișurilor.
- ☞ Fel de fel de vietăți supraviețuiește/supraviețuiesc în cele mai aspre condiții.
- ☞ Acest tip de elemente poate fi găsit/pot fi găsite în stare pură foarte rar.
- ☞ Jumătate dintre elevi a lipsit/au lipsit de la școală, fiind bolnavi.
- ☞ Fiecare dintre verișorii noștri are/au mai multe jocuri decât aveau părinții lor.
- ☞ Niciunul dintre prieteni nu a revenit/nu au revenit din excursie fără un mic suvenir.
- ☞ Se aud/Se aude ploaia și vântul de afară.

Verbul	Copulativ	Predicativ
<i>a fi</i>	<i>Ioana este frumoasă.</i> (predicativ nominal)	<i>Ioana este la școală.</i> (se află)
<i>a deveni</i>	<i>După ani de studiu, a devenit arhitect.</i>	(rar) <i>Tot ce trăiește devine.</i>
<i>a ajunge</i>	<i>În final, a ajuns directorul instituției.</i>	<i>Ambulanța a ajuns la timp la spital. Îmi ajunge cât am lucrat azi.</i>
<i>a ieși</i>	<i>După examen, a ieșit profesor titular.</i>	<i>A ieșit în grabă din sala de ședințe.</i>
<i>a se face</i>	<i>Spune că vrea să se facă programator.</i>	<i>Pâinea se face repede în cuptorul încins. Se face că nu aude când îl strigi. Mi se face frig pe seară.</i>
<i>a rămâne</i>	<i>După schimbări, a rămas prietenul nostru apropiat.</i>	<i>A rămas la bibliotecă până târziu.</i>
<i>a părea</i>	<i>Copilul pare un jucător antrenat.</i>	(Se) <i>pare că vor întârzia.</i>
<i>a însemna</i>	<i>Pentru ea, echipa înseamnă familie.</i>	<i>Profesorul a însemnat pe caiet exercițiile pentru acasă.</i>

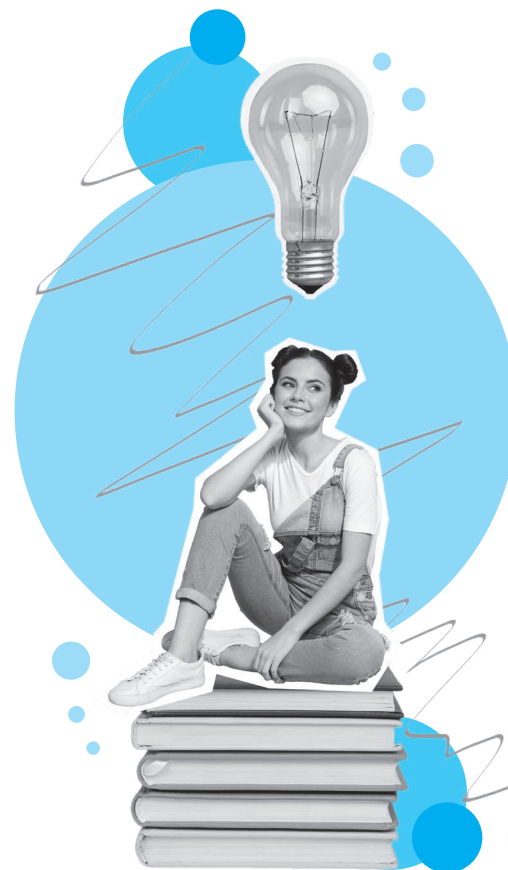
Necircumstanțialele, atributul și apozitia; subordonate corespunzătoare

1. Completează spațiile libere cu cerințele date:

- Avea mâinile (*a tremura*, atribut adjectival, gerunziu acordat) de frig și nu le mai putea mișca deloc.
- Vai (pronumele nehotărât *toți*, complement indirect) celor care nu învață!
- Sunetul (interjecție, atribut interjecțional) mă deranja devenind o adevărată obsesie.
- Nu ne plimbăm prin (*pustiu*, atribut adjectival) codri seara, fiindcă e periculos.
- (pronumele personal *tu*, complement de agent) este adusă cartea?
- Pe sine (clitic pronominal reflexiv, formă proprie, complement direct) vede în oglindă.

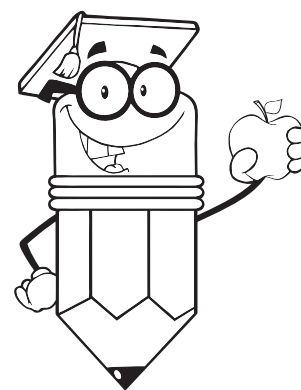
2. Scrie pe spațiile libere forma corectă potrivită contextului potrivit:

- (adjectivul *cenușiu*, cu funcția sintactică de atribut adjectival antepus substantivului) nori brăzdau cerul.
- Bravo (*harnic* cu funcția sintactică de complement indirect)!
- Mi-am adus aminte de (numeral ordinal cu funcția sintactică de complement prepozițional) care mi-a vorbit când am intrat în clasă.

Fișe complexe

FIȘA I.

1. Se pronunță cu hiat toate cuvintele din seria:

- a. coafor, coliniar;
- b. jaguar, geografie;
- c. pieton, garsonieră;
- d. troiță, trotuar.

2. Seria care cuprinde sinonimul cuvântului *fortuit* este:

- a. întâmplător;
- b. forțat;
- c. favorabil;
- d. puternic.

3. Completează enunțurile cu formele potrivite pentru fiecare context și construiește câte un enunț cu formele neselectate.

Fetița și-a lăsat cartea pentru a-și nota ideea.	a. de o parte; b. deoparte.
Nu mai pot să ceea ce făceam înainte.	a. continui; b. continuu.
Mătușa sa nu a venit în vizită la nepoți.	a. nici o dată; b. niciodată.
I-am oferit o revistă fetei din fața ta.	a. acelea; b. aceleia.

4. Completează spațiile libere, făcând acordul corect al pronumelui relativ *care*:

În depărtare se vedea cabana la ferestre ardea încă lumina. În stânga, pe crestele munților doream să-i escaladăm a doua zi, zăpada era încă o pătură intactă. Eram uimiți de albul ei strălucire ne orbea. Abia așteptam să dăm cu ochii de animalele sălbatice habitat era întregul munte.

5. Rescrie enunțurile, corectând greșelile de orice tip:

Și-a luat cu sine însuși în excursie decât doi rucsaci plini cu plovere și pantaloni negrii dar a uitat să mai verifice dinou prognoza meteo, care iar fi indicat temperaturi cuprinse între 15-20 de grade, cea ce l-ar fii determinat săși pună și doisprezece obiecte vestimentare mai suptiri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

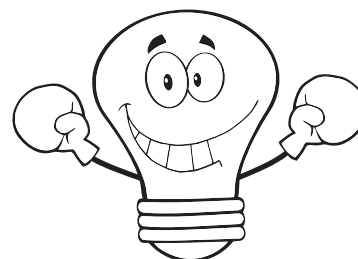
.....

.....

.....

10. Notează pe spațiul punctat din dreptul fiecărui cuvânt litera corespunzătoare răspunsului corect:

hipertensiune – hipotensiune;	a. pereche de paronime;
t orturi – tort u ri;	b. pereche de sinonime;
bogă ț ie – prosperitate;	c. pereche de omofone;
ele – iele;	d. pereche de omografe;
monah – monar h .	e. pereche de antonime.

Fișa X.

1. Există un *i* șoptit/devocalizat în ambele cuvinte din seria:

- a. orice, cireșe;
- b. ghici, ciorbă;
- c. liceu, douăzeci;
- d. arici, dragi.

2. Seria care cuprinde câte un cuvânt format prin derivare cu sufix augmentativ este:

- a. Stai un momentel.
- b. Am umplut o valizoacă cu toate jucăriile.
- c. Când sunt mici, copilașii se joacă cu degețelele.

3. Completează enunțurile cu formele potrivite pentru fiecare context și construiește câte un enunț cu formele neselectate.

..... am timp pentru activități extrașcolare fiindcă mă pregătesc pentru examen.	a. nu mai; b. numai.
..... învață, alții nu.	a. unii (pronume nehotărât); b. uni (verb predicativ).
..... Pontif locuiește la Vatican.	a. suzeran; b. suveran.
Muncesc elevi zilnic.	a. aceeași; b. aceiași.

4. Scrie-ți opinia despre jocuri (de orice fel), sub forma unor enunțuri care să conțină: trei cuvinte cu diftongi, două cu triftongi, unul cu hiat, un cuvânt derivat parasintetic și un cuvânt compus. Subliniază-le și scrie dedesubt care sunt acestea.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

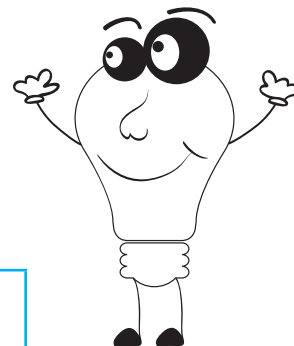
.....

10. Rescrie textul de mai jos inserând semnele de punctuație potrivite:

Uitându-se zâmbitor cu înțeleas la soția dumisale bătrânul începe a povesti
Era odată dragul tatei un copilaș un copilaș frumos ca tine și cuminte
Tot ca tine adaogă coana Ruxanda care nu răbda să tacă

.....
.....
.....
.....

Fișa XX.

1. Este format prin derivare cu prefix cuvântul:

- a. a răspunde;
- b. a răscumpăra;
- c. a repeta;
- d. a răsări.

2. Seria care conține doar cuvinte scrise corect este:

- a. fii, să știi, nu fii;
- b. mi-ar place, n-ași ști;
- c. mulți, niciun, vreun;
- d. ar tace, orcui;

3. Completează enunțurile cu formele potrivite pentru fiecare context și construiește câte un enunț cu formele neselectate.

A luat- la sănătoasa când a văzut ursul.	a. o (adjectiv pronominal nehotărât); b. o (pronume cu valoare neutră)
Tatăl meu este colonel, lucrează într-o unde are mulți militari în subordine.	a. companie; b. companie.
În cartea <i>Cititorul din peșteră</i> , Anibalector este chiar simpatic.	a. mostră; b. monstrul.
..... spun părerea întotdeauna, dar într-un mod civilizată.	a. îmi (pronume personal); b. îmi (pronume reflexiv).

4. Construiește enunțuri care să respecte cerințele:

a. Un complement direct, exprimat prin verb la infinitiv;

.....

b. Un atribut pronominal, exprimat prin pronume interogativ;

.....

Rezolvări ale exercițiilor

I. Elemente de vocabular

Sensul propriu de bază, sensul propriu secundar și sensul figurat

1. a.

Toate cuvintele pot fi folosite metaforic: rădăcină (origini), vârf (performanță), lumină (claritate, speranță).

2. c.

Sensul secundar desemnează o categorie sau gamă, derivat din sensul propriu.

3. zilele de-aur; mare de visări dulci și senine; dulci și mândre primăveri; nopți ce-ntind; oceanele de stele; sori în frunte; verzi dumbrăvi; izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.

4. Cuvintele rostite de ea aveau o mare *greutate* emoțională. În vârful muntelui, am aprins un mic *foc* ca să ne încălzim. Elevul a ajuns în *vârful* clasamentului. A tras o *linie* sub ultimul cuvânt. A simțit că se întoarce la *rădăcinile* familiei sale. În ochii ei se vedea o *lumină* caldă și blândă.

greutate → figurat; *foc* → propriu de bază; *vârf* → figurat; *linie* → propriu de bază; *rădăcină* → figurat; *lumină* → figurat.

5.

	A	F
Cuvântul <i>greutate</i> poate avea sens propriu și figurat.	X	
<i>Vârf</i> poate desemna o poziție ierarhică.	X	
<i>Foc</i> este folosit doar cu sens propriu.		X
<i>Lumină</i> nu are niciodată sens figurat.		X
<i>Linie</i> poate avea sens secundar în expresii comerciale.	X	

6.

A tras o linie sub ultimul paragraf. *sens propriu de bază*

A lansat o nouă linie de parfumuri. *sens propriu secundar*

A ajuns în vârful ierarhiei. *sens figurat*

A aprins un foc în sobă. *sens propriu de bază*

A simțit o greutate pe suflet. *sens figurat*

7. Sens propriu de bază: Lui Andrei i s-a inflammat ochiul.

Sens propriu secundar: Ochiul ferestrei dă spre terasă.

Sens figurat: Are ochi pentru a regândi designul noului apartament.

Sinonimele și antonimele

1. b.

2. a.

3. frumos = splendid

II. Fonetică, ortografie și ortoepie

Accentul

1. d.

2. a. apendice; b. mozaic; c. editor; d. posturi.

3. alo; taxi; trimiteți; caracter; furie.

4. Ferește-te de acei *copii* năzdrăvani, care locuiesc într-un *imobil* de pe strada Ghimpilor și care au ascuns *acele* cu care bunica le coase șosetele rupte. Îi vei găsi mereu lângă *acele* vitrine unde sunt expuse *copii* fidele după mașinile de curse, pe un suport *imobil*.

5.

	A	F
În cuvântul <i>gingaș</i> , accentul cade pe prima silabă.		X
Cuvântul <i>seif</i> este pronunțat într-o singură silabă.	X	
Este corectă pronunțarea cuvântului <i>profesor</i> în două variante.		X
Cuvântul <i>butelie</i> are accentul pe a doua silabă.	X	
Accentul poate diferenția timpul formei verbale <i>ascultă</i> .	X	

6. di-hor; bu-te-li-e; ve-ve-ri-ță; li-pi-e; fe-rigi; tra-fi-cul; ra-dar; se-ver.

7.

a. hobby – hobby, hobbyuri: *Dana este preocupată de multe activități, dar hobbyul ei preferat este vânătoare de anticariate.*

b. iceberg – aisberg, aisberguri: *Vaporul uriaș plutea încet pe lângă un aisberg impunător.*

c. broccoli – broccoli: *La prânz am mâncat broccoli tras la tigaie cu usturoi.*

d. advertaising – advertising: *Firma a investit mult în advertising pentru noua campanie.*

e. ski – schi: *În vacanță am învățat să cobor singură pe pârtia de schi.*

Despărțirea în silabe

1. b.

2. d.

3. b.

4. c.

5. a.

6. a.

7. a. ghe-mo-toc = 8 litere, 7 sunete; b. chel-tu-ia-lă = 10 litere, 9 sunete; c. tri-un-ghiu-lar = 12 litere, 10 sunete; d. e-xa-ge-ra-re = 9 litere, 10 sunete.

8. *excursia, Alexandria, fix, xeroxat, Xenia.*

9. a. (*exemplar, există, exasperat*)